

ПЪТЕВОДИТЕЛ

МАРШРУТИ

на територията на

град **Враца** и

Природен парк

"Врачански Балкан"

ПЪТЕВОДИТЕЛ

МАРШРУТИ
на територията на
град Враца
и
Природен парк
“Врачански Балкан”

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТУРИСТА

Дирекция: 3000 Враца, ул. "Иванка Ботева" № 1, п.к. 241
тел: 092/665 849
E-mail: vratchanskybalkan@abv.bg
Туристически информационен център:
пл. "Червения площад", тел: 092/660 318
E-mail: naturacenter@abv.bg
Пещера "Леденика" 092/623 553 или 0887 792 206

ОБЩИНА ВРАЦА

Адрес: 3000, Враца, ул. "Стефанки Савов" 6
Централа: 092/ 62 45 81, 62 45 82
Факс: 092/ 62 30 61
Електронна поща: obshtinavr@b-trust.org

Автогара Враца - 092/622 558
ЖП гара Враца - 092/624 415
Планинска спасителна служба - 0887/795 525; 0887/227 238

Това издание се реализира от:

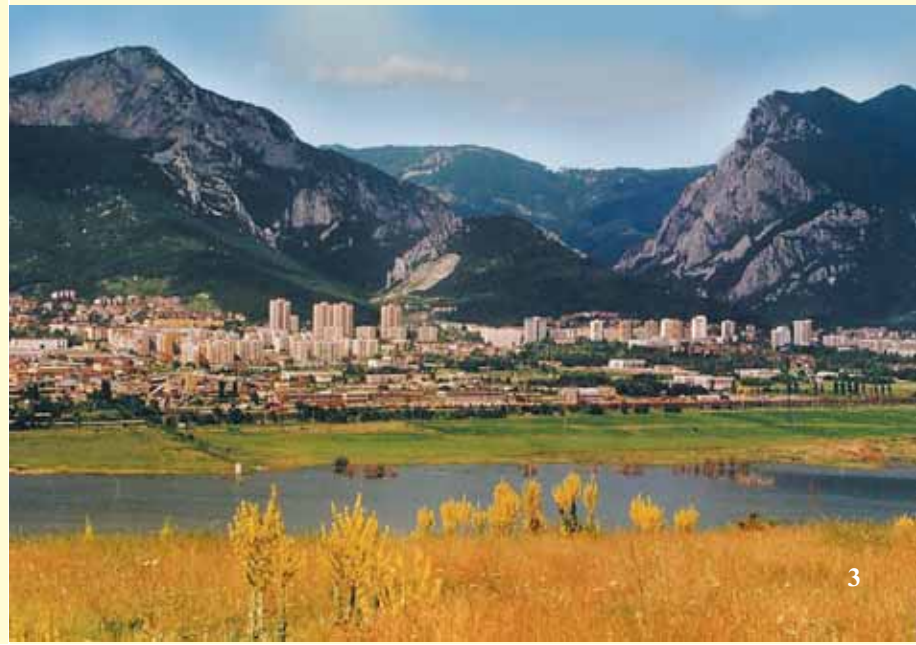
Община Враца
и
**Държавна агенция по горите -
Дирекция на Природен парк
"Врачански Балкан"**

Използваният снимков материал е от архива
на двете организации и от авторите:
П. Петров, Г. Стоянов, Ст. Бешков, Ал. Петров,
Б. Петров, Torsten Proehl и Rollin Verlinde.

У В О Д

В различните исторически епохи град Враца се е развивал като значимо обществено, пазарно и културно средище. Следите от човешка дейност по тези места датират още от новокаменната ера. Първите обитатели - тракийското племе трибали развили висока материална култура, останки от която се намират и днес на територията на Врачанския регион. Уникалните находки, открити при археологически разкопки на "Могиланската могила" във Враца, в Букьовци и в Рогозен носят интересна информация за процъфтяваща древна цивилизация.

Римляните, които оценили географското и стратегическото положение на земите около Искърския пролом, ги превърнали в непристъпна крепост, контролираща най-късия път от Дунава към юг и запад и към богатите рудни находища високо във Врачанската планина. Върху руините на крепостта славяните съградили селище, което нарекли "Вратица" - твърдина, с важно значение и през Втората българска държава. В средните векове то разширило границите си и се превърнало в голям център с развити занаяти и стоково-парични взаимоотношения. От това време са останали в наследство многобройни паметници на духовната и материалната култура. През Възраждането градът дава много светли личности, оставили трайни следи в политиката, дипломацията, национално-освободителното движение, в културата и просветата. Тези епохи, събития и хора са показани в богатите и привлекателни експозиции на Регионалния исторически музей.

В географско отношение Врачанската планина заема междинно положение между Предбалкана и главната Стара планинска верига и се издига южно от град Враца и Врачанското поле. Южна граница на планината е дълбоко врязания пролом на р. Искър, а западна граница е Дружевската седловина.

Природен парк „Врачански Балкан“ обхваща площ от 28 844,8 ха, като включва територията на Врачанската планина и масива на Лакатнишките скали. Паркът е втория по големина сред природните паркове на България.

Географското местоположение, карстовият характер на планината и ниската степен на урбанизация са предпоставка за наличието на уникално биологично и ландшафтно разнообразие в защитената територия. Това заедно с богатото културно-историческо наследство определят високото консервационно и туристическо значение на Природен парк „Врачански Балкан“ в национален и европейски мащаб.

Настоящото издание има за цел да запознае гостите на град Враца и посетителите на парка с най-популярните туристически маршрути и обекти. Всички те са включени в приложените към пътеводителя карти със съответен номер и посока. Маршрутите на територията на ПП „Врачански Балкан“ са маркирани с маркировката и на Българския туристически съюз, като на указателните табели е посочен номера и крайната точка на съответния маршрут.

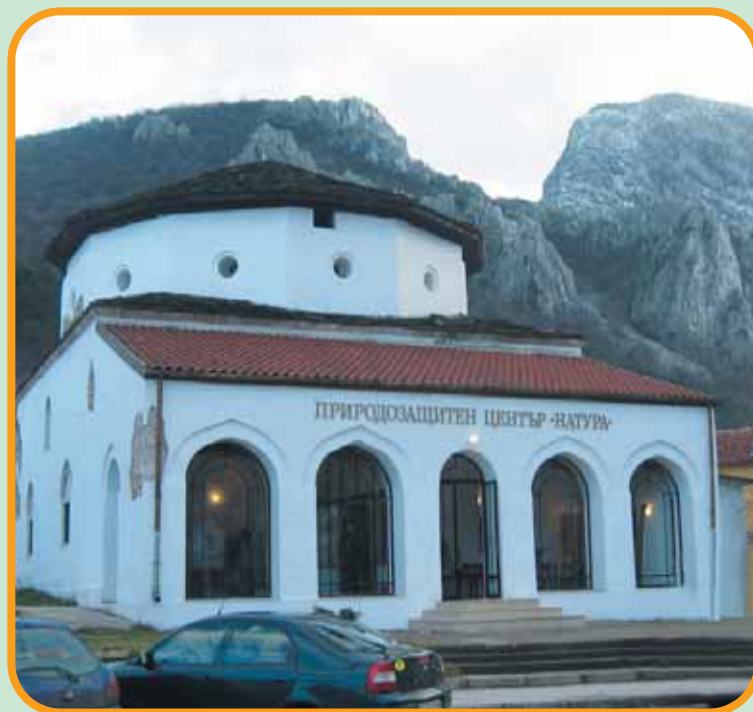
Настоящото издание е и добър пример на партньорство между Община Враца и Дирекция на Природен парк „Врачански Балкан“, което дава своите плодове в няколко съвместни проекти свързани с развитието на туризма.

Пожелаваме Ви приятни изживявания на територията на град Враца и Природен парк „Врачански Балкан“!

МНОГОФУНКЦИОНАЛЕН ПРИРОДОЗАЩИТЕН ЦЕНТЪР „НАТУРА“ - ВРАЦА

Адрес: Враца, пл. „Червения площад”,
тел: 092/660 318

E-mail: naturacenter@abv.bg

Многофункционален природозащитен център „НАТУРА“ е разположен в сградата известна като Ески (Старата) джамия. Тя се намира на Червения площад в гр. Враца, който представлява естествен подход към прохода Вратцата, пещера Леденика и Природен парк „Врачански Балкан“. Едновременно с това сградата се намира в близост с централния площад на гр. Враца и Историческия музей. Строена е в края на XVIII и е действала като религиозен обект до средата на XIX век. В архитектурно отношение обекта представлява една от забележителностите на гр. Враца и има стратегическо значение от гледна точка на туристическите потоци. Сградата е обявена за архитектурен и художествен паметник на културата. Центъра разполага с туристически информационен център, експозиционни зали и семинарна зала.

Центъра се управлява от Дирекция на Природен парк „Врачански Балкан“ в партньорство с Община Враца, Областна администрация Враца и Клуб „Приятелите на Природен парк „Врачански Балкан“ и предлага:

- Пълна туристическа информация за Община Враца, Област Враца и Природен парк „Врачански Балкан“;
- Информация за защитените територии и зони на територията на Северозападна България;
- Образователни програми, работа с деца и ученици на природозащитна тема;
- Провеждане на семинари и обучения;
- Организиране на мероприятия и кампании на туристическа и природозащитна тема;
- Материали и филми на природозащитна и туристическа тематика;
- Предлагане на допълнителни туристически услуги;
- Посещения с водач на интерпретационните и туристически маршрути на територията на Природен парк „Врачански Балкан“.

Културни маршрути в град Враца

Маршрут № 1

**Пл. „Христо Ботев“ - Куртпашовата кула —
Регионален исторически музей
с художествена галерия**

Не може да дойдете във Враца и да не отидете на централния площад, носещ името на гениалния поет и революционер Христо Ботев. Пред вас се изправя внушителния паметник на Христо Ботев, висок 12 метра и изработен от бронз и сив гранит. Паметникът е открит на 2 юни 1864 год. Автор е скулптора Владимир Гиновски. До паметника гори вечен огън, донесен от Одеса, а върху архитектурните тела има релефи със сюжети от Ботевото творчество и неговия боен път. Паметникът е част от скулптурно-архитектурен ансамбъл включващ в себе си площада, стилизирано лъвче, фонтан и тревни площи дело на архитектите Делчо Сугарев и Иван Иванчев.

Ако непременно искате да видите първия паметник на Христо Ботев, трябва да отидете на пл. „Освобождение“ /по известен като „Руски“/, който се намира на 15 минути пеша от площада.

Първият паметник е открит на 27. 05. 1890 год. Това е и първият скулптурно-архитектурен паметник в Княжество България. Средствата за него са събирани предимно от дарители, въпреки че начинанието се е поддържало и от Стефан Стамболов - в миналото близък другар и съратник на Христо Ботев, а в края на десетилетието министър-председател. Автор на скулптурата е Густав Еберлайн. При моделирането на Ботевата глава той получава известна помощ от младия художник Антон Митев.

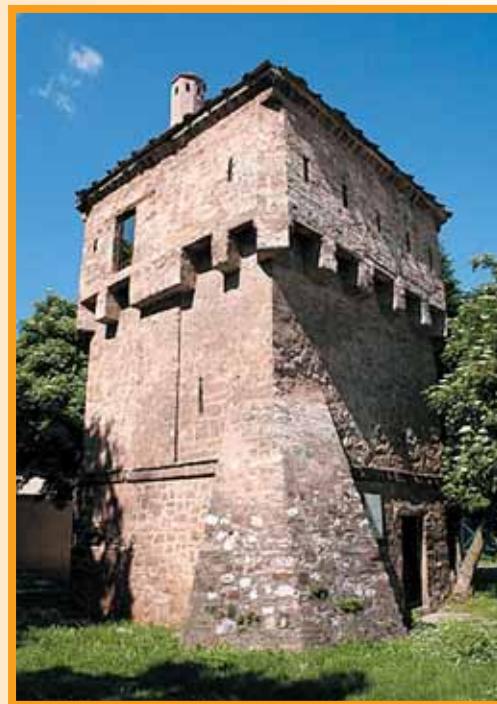
Първият паметник изобразява Ботев в естествен ръст. В дясната си ръка държи призивно издигната сабя, а в лявата свитък хартия. Разпилените листа в краката му подчертават решението да се премине от думи към дела. Върху постаментата на паметника били изписани 190 имена на четници и поборници, и прикрепени твърди барелефи на Давид Тодоров, Мито Цветков и поп Коста Буюклийски, внушителна табела с текст и четири лъвски глави из чиито уста бликала бистра вода. Металните плочи на паметника са отлети във Виена.

Паметникът е открит тържествено от княз Фердинанд. Сред гостите са министър-председателят Стефан Стамболов, майката на Ботев, съпругата му Венета и дъщеря му Иванка.

Изправени пред паметника на Христо Ботев на едноименния площад не може да не забележите вдясно от вас и средновековната кула, която е разположена пред Регионалния исторически музей. Враца е единственият град в България, в който са запазени две средновековни кули - „Куртпашовата“ (или „Серапионовата“, тъй като в съседство се е намирала къщата на Серапионовци) и кулата на „Мешчиите“, която се намира непосредствено от другата страна на площада.

Кулата на Куртпашовци е типична къща-крепост, служила за укрепено жилище на врачанските турски бейове (спахии). Точното време на построяването и не е известно, но се предполага, че е изградена през XVII в. от местни майстори за потурчената българска болярска фамилия и е важен архитектурно-исторически паметник от българското средновековие.

Кулата е квадратна, с приземие и два етажа и обща височина 10,40 м. На първият етаж има камина и бойници, а вторият, излиза на всички страни еркерно на конзоли, като в пода над това наддаване има приспособления за отвесна стълба и 12 мазгали на всички страни за отбрана, така че да осигурява мощна отбрана по всички посоки. Изградена е от местен материал - бигор и други камъни, дялани или полуобработени, на варопясъчен разтвор. Покрита е с каменни плочи. Обявена е за народна старина в Държавен вестник № 69, 29 юни 1927 г. и основно е реставрирана, за да се използва за музейна сграда. През 1949 г. в нея е поместен градският музей. Сега е само историческа забележителност.

Непосредствено зад кулата е Регионалният исторически музей, за който трябва да си отделите поне два часа.

Регионалният исторически музей с художествена галерия /РИМ/ Враца е наследник на традиция, чието начало е положено непосредствено след ръкополагането на Св. Софроний за епископ Врачански. Като професионален институт съществува от 1953 год. Основният и спомагателен фонд на РИМХГ надхвърля 100 000 единици (от които 2200 са на Художествената галерия). В РИМХГ могат да се видят експозициите на едни от най-красивите и най-древните тракийски съкровища — от Могилянската могила и Рогозенското съкровище. Музеят има лапидариум и Етнографско-възрожденски комплекс.

Рогозенското съкровище е най-голямото тракийско съкровище, намирано до сега. Общото му тегло е над 20 кг. Състои се от 165 кани, фиали и чаши от сребро с позлата, изработени в характерен тракийски стил. Някои от съдовете са донесени от

древна Елада, а върху друга група фиали са гравирани имената на двама тракийски царе — Котис и Керсеблепт. Изключителната научна стойност на рогозенските съдове е в уникалната им украса. Те са покрити с растителни и геометрични орнаменти, изображения на хора и животни, сцени от древногръцката и тракийската митология.

Съкровищата от Могиланската могила се съхраняват в Златната зала на Регионалния исторически музей на Враца.

Най-големите находки са златен венец и сребърен позлатен наколенник /кнемида/. Открити са през 1965 г. при археологически разкопки на Могиланската могила в центъра на град Враца.

Златният венец от Могиланската могила наподобява лаврови клонки и тежи 205 гр. чисто злато. Венецът е шедьовър на античното ювелирно изкуство. Той е изработен толкова изящно, че при най-леко докосване звънти. В музея се съхранява и направената от проф. Йордан Йорданов пластична реконструкция на главата, върху която е намерен венеца.

Наколенникът е шедьовър на тракийското изкуство със своята майсторска изработка и изключителна украса. Изкован е от цял сребърен лист и е украсен с позлатени релефни животински изображения и орнаменти. Върху него пластично е моделирана Великата тракийска богиня, носеща на главата си златен венец. Наколенникът е символ на царската власт.

В Могиланската могила е намерена и единствената от IV век. пр. Хр. тракийска златна кана с изображения на бог Аполон, управляващ колесница.

Непрременно искайте да ви покажат Керамичната плочка с пиктограми, която е сред най-ценните експонати в РИМ. Тя е от раннохалколитното селище край село Градешница, Врачанско (първата половина на V хил. пр. Хр). Плочката е открита при археологически разкопки през 1969 г. Върху лицевата страна личат 24 линейно-геометрични знаци. Плочката отразява

кулминацията от развитието на първата земеделска цивилизация в Европа преди 7000 години. Това са най-ранните писмени знаци в света — с около 1500 години по-стари от тези на шумерите и откритата писменост в Египет и остров Крит.

В Историческия музей са експонирани и най-старите човешки останки, намерени досега в България. Женският скелет е датиран от VI хилядолетие пр. Хр. и е открит през 2006 год. в ранно неолитен гроб край с. Оходен, Врачанско. Женският индивид е представител на най-ранната земеделска цивилизация.

Художествената галерия е част от Регионалния исторически музей. В нейните експозиции има на 2200 картини и скулптури на майстори на четката и длетото — Димитър Казаков - Нерон, Златю Бояджиев, Кирил Боюклийски, Васил Стоилов, Борис Коцев, Светлин Русев, Людмил Младенов, Петър Къчев, Андрей Николов, Иван Фунев, Георги Тишков.

Ако сте любител на архитектурата ще се насладите на чудесните капители и стели, изложени в лапидариума на музея.

Разходката ви може да продължи през площад “Христо Ботев” към мястото, на което е открито съкровището от Могиланската могила. След пет минути, минавайки покрай Врачанската митрополия, ще попаднете там, където сега е изграден малък парк за отдих. Обозначени са места, на които са намерени различните експонати.

Маршрут № 2

Вратцата - паметникът на Радан войвода - хълм „Калето“, Хижата и паметник „Вестителят на свободата“

От центъра на Враца може да тръгнете за пещерата „Леденика“ във Врачанския Балкан, за да видите скалния феномен - прохода „Вратцата“, от където Враца носи името си. Проходът е ждрело на р. Лева и рядко красив и внушителен скален масив. Отвесните скали на Вратцата са най-високите на Балканския полуостров (над 400 м.) и са най-популярният алпийски обект в България. По тях са трасирани над 140 алпийски маршрута. В пролома са запазени останки от средновековната крепост Вратица от X — XII век., които са обект на археологически проучвания.

Първите следи за заселване на района около пролома Вратцата, датират още от новокаменната епоха. Траките обитават тези места през първото хилядолетие пр. Хр. Около IV в. пр. Хр. тук се заселват трибалите - тракийско племе с богата материална култура, за която свидетелстват находките от Могиланската могила и Рогозенското съкровище. Крепостта Вратица е основана през втората половина на трети век.

По време на т. нар. Втора Българска държава Вратица е цветущ и добре уреден, типично феодален град, важен стопански център и културно средище. Името Вратца се появява за първи път в един каменен надпис от времето на българския владетел Михаил II Асен /1246-1256/.

Може да се разходите сред красивата природа и внушителните скали, за да видите и паметника на Радан войвода. Легендата разказва за Радан Войвода, който живял във Вратица, че когато през 1396 година турците се насочили към града, той организирал отбраната му. Градът обаче трябвало да отстъпи пред численото надмощие на завоевателите. В своето озлобление османските орди го сринали из основи. Преданието разказва по-нататък, че Радан Войвода убил дъщеря си Велка, за да не попадне жива в ръцете на поробителите. Победителите-турци, водени от Шериф ага, озлобени от дългата съпротива на местните българи, опустошили всички селища в планината, изгорили Вратица и заставили жителите ѝ да се заселят в полето, северно от прохода, където река Лева напуска планината.

Може да продължите към пещерата „Леденика“, но може да поемете и обратния път към града, за да видите една прекрасна панорама на Враца.

Почти от центъра на града, от храм „Св. Николай“, намиращ се зад площад „Христо Ботев“ може да тръгнете към хълма „Калето“, намиращ се непосредствено над града. Пеша по алеите и стълбите до върха може да стигнете за двайсетина минути. За врачани този хълм е по-известен като „Хижата“, защото там се намира туристическа хижа, построена с доброволния труд на врачани от 1926 до 1931 година. През 2005 година пожар изпепелява покрива и част от постройката, но за една година тя е възстановена. Това е едно от любимите места за разходка на врачани. В хижата може да пиете кафе и да разгледате изложбата, посветена на туристическото движение във врачанския край.

Паметникът „Вестителят на свободата“ — един от символите на Враца, е издигнат на хълма и се вижда почти от целия град. На 28 октомври/9 ноември 1877 г. от там тръбачът Иван Петлак възвестява Освобождението на града от турско робство. Паметникът „Вестителят на свободата“ /автори Владимир Цветков и арх. Ст. Дончев/ е открит на 10 декември 1961 г.

Традиция е всяка неделя в 12.30 — часа на Освобождението, оттам да се носят звуците на бойна тръба.

Маршрут № 3

Пл. „Христо Ботев“ - кула на Мешчиите — Етнографско-възрожденски комплекс

От площад „Христо Ботев“ може да се отправите и към Етнографско възрожденския комплекс — част от Регионалния исторически музей. Тръгнете към долния край на площада и вляво от вас ще видите втората средновековна кула- тази на Мешчиите.

Кулата на Мешчиите (Часовниковата кула) е по-голяма от Куртпашовата и също представлява жилищно-отбранителна кула, спомената и от Феликс Каниц в забележителния му труд „Дунавска България и Балкана“. Според първият историк на Враца-Йордан Попгеоргиев, Мешчиите са от рода на Шишмановците.

Кулата се състои от едно тежко, крупно каменно тяло, представляващо призма, с почти квадратен план с външни размери 9, 85 x 10, 20 м и с височина 13, 40 м. Масивната част на кулата е изградена здраво от дребни камъни с дебели 1, 80 м каменни стени. Тя се състои от приземие, в което се намира входът, и три етажа, съединени с еднораменни дървени стълби, приспособени за живеене, с камини във всеки етаж, измазани, като мазилката е била цветно нашарена по ръбовете на сводовете. Най-интересен е третият етаж, който има специални помещения за отбрана в ъглите и по средата на стените, три от които излизат навън еркериобразно, носени на засводени конзоли,

между които има изстрелни отвори. Четириъгълният план на този етаж преминава горе чрез четири свода-арки в ъглите в осмоъгълен, върху който ляга малко сплескана полукупола, изградена с дялани леки камъни (бигор). Цялата тази част е покрита с каменни плочи със слаб наклон. Вероятно и кулата на Мешчиите е строена през XVII в.

След Освобождението, съществуващата във Враца истинска часовникова кула, изградена към средата и втората половина на XVIII в. е съборена, за да се разшири главният градски площад. Часовниковият механизъм е пренесен и поставен отгоре на кулата на Мешчиите и започнала да се нарича и „Часовниковата кула“. В последствие е изградена лека дървена надстройка, охранена с дървен парапет за противопожарна наблюдателница. Общата височина на кулата, заедно дървената надстройка е 24, 55 м.

Известно време в кулата на Мещчиите се е помещавала археологическата експозиция на Врачанския исторически музей.

Продължавайки покрай сградата на читалище „Развитие“, основано през 1869 година, може да видите и едно от старите училища на Враца — СОУ „Козма Тричков“, носещо името на виден врачански дарител. Училището е известно още като „Девическата гимназия“.

След читалище „Развитие“ завивате в дясно по улица „Търговска“. Тя носи името си от многобройните дюкяни, сега превърнати в съвременни магазини и кафенета. Павираната настилка ви връща десетилетия назад във времето. Улица „Търговска“ носи колорита на стара Враца и е едно приятно място за разходка и пазаруване. Още от края на улицата ще видите паметника на Св. Софроний Врачански, вдигнал ръка за благослов. Паметникът е дело на големия български скулптор — Крум Дамянов.

Зад паметника е разположена и сградата на Етнографско-възрожденския комплекс. До 1976 година там се е помещавало начално училище, наследник на най-старото училище във Враца — Възнесенското.

Влизайки в комплекса ще се потопите в една красива и успокояваща атмосфера. Алеите с чешмири, лозниците и стария плочник могат да ви разкажат много истории не само за отминали времена. Всички сгради на Етнографско-възрожденски комплекс към РИМ са архитектурно-исторически паметници на културата. Комплексът, наречен на големия родолюбец свети Софроний Епископ Врачански - пръв започнал да служи на български език в църквите, е разгърнат на площ от 5 декара и

включва две обществени сгради — църква и училище и три красиви възрожденски къщи.

В залите на Етнографския комплекс са показани експонати от материалната и духовна култура във Врачанско от края на XIX и началото на XX век. Експозицията е разгърната на принципа на четирите годишни времена. Особено интересна е онази част от експозицията, посветена на сватбената обредност във Врачанско.

Читалище Развитие

ул. „Търговска“

В зала „Дико Илиев и духовите музика в Северозападна България“ са показани хармониката на народния композитор, създал непреходното „Дунавско хоро“, както богат снимков и нотен материал.

Традиционната материална и духовна култура на селското и градско население от Врачанския регион от края на 19 и началото на 20 век може да се види в зала Врачански градски бит, където са изложени костюми и предмети от бита.

Експозицията „Традиционни транспортни средства“ е посветена на първия индустриалец във Враца — Мито Орозов, който в края на 18 век преобразува своята коларо-железарска работилница в първата в България фабрика за файтони.

В къщите на Етнографско-възрожденския комплекс могат да се разгледат експозиции, посветени на традиционните поминъци и художествени занаяти, упражнявани от врачани като златарство и копринарство, както и традиционно лозарство и винарство /къща „Иван Замбин“/.

В къща „Димитраки Хаджитошев“ е разгърната експозиция, проследяваща участието на една от най-видните врачански фамилии — на Хаджитошеви, в обществено-политическия и социален живот на възрожденския град Враца. Показана е възстановка на градски интериор от началото на XIX век. Особено внимание заслужават единствените останали във Враца дърворезбени тавани и зиданата печка „Джамал“.

В същата къща се съхранява и един от екземплярите на първата новобългарска печатна книга - „Кириакодромийон“ или „Неделник“ /1806 г. / на Софроний Врачански. На 17 септември 1794 г. той е ръкоположен за епископ във Враца под името Софроний. Развива обществена дейност и е инициатор за изпращане на политическа делегация в Москва от името на врачанските граждани.

В къща „Григория Найденов“ е разположена най-новата експозиция на музея — „Светът на селското и градско дете от края на 19 и начало на 20 век“.

Църквата „Свето Възнесение“ е част от ЕВК и е действащ храм-паметник. В храма е разгърната експозиция, представяща иконното богатство на врачанския край. С особена художествена и историческа стойност са иконостасът, иконите на Захарий Зограф и образците, дело на зографите от врачанската иконописна школа.

Маршрут № 4 Църквите във Враца и манастир „Иван Пусти“

Големите църкви във Враца са четири. Интересен е фактът, че гледани от високо те образуват кръст, който се пресича над родната къща на ботевия четник Стефанаки Савов - в долния край на площад „Христо Ботев“.

В горния край на кръста и църквата „Свети Николай“, левият край е за Възнесенската църква, десния - за храм „Св. Царей“, а на долния край на кръста е митрополитската църква „Св. Апостоли“.

Възнесенска църква „Храм-паметник Свети Софроний епископ Врачански“

Църквата се намира в двора на Етнографско-възрожденския комплекс. Храмът „Свето Възнесение“ е построен през 1848 год. при Врачанския епископ Агапий, сред къщи на видни фамилии. Храмът е съвършен образец на трикорабна безкуполна църква.

Тук проповядвал П.Р. Славейков (1848 г.), пял Васил Левски (Иеродиякон Игнатий), (1872 г.) и се извършила подготовката и опитът на местния революционен комитет за въстание (19.V. 1876 г.) В женското отделение на храма са погребани трима руски пряпорчици, паднали в освободителната руско-турска война в сраженията в този край (1877 г.).

При храма имало и метох. В миналото столетие тук било открито народно училище, което носело името на храма и има голяма заслуга за разрастване на просветното дело във Враца и

Врачанско. По повод юбилейното честване на 250-годишнината от раждането на Свети Софроний, Врачанският епархийски съвет обявява Възнесенската църква за храм-паметник „Свети Софроний епископ Врачански“. В нея са подредени ценни исторически икони и утвар, събрани от Врачанския край. С особена художествена и историческа стойност са иконостасът, иконите на Захарий Зограф и образците, дело на зографите от врачанската, дебърската и самоковската иконописна школа.

За да посетите храм „Свети Николай Чудотворец“ може да се върнете през улица „Търговска“ и да тръгнете към паметника на Христо Ботев“. Преминавате през парка зад паметника и ще видите колко красиво се извисява разположената на фона на легендарния Врачански Балкан църква „Свети Николай“.

Тя е строена в периода 1865 – 1867 година, с помощта на цялото население в града. Църквата е наследница на съществуващата по време на османо-турското робство по-стара църква. Има запазени ценни икони и завладяващи стенописи на славянобългарските братя св. св. Кирил и Методий, св. княз Борис и преподобна Параскева /Петка/.

Прави впечатление по-късното изграждане на предверието и камбанарията, които придават по-пъстър колорит на храма. Около църквата, в знак на почит, са погребани видни личности от Враца, а в самия храм в общ гроб са погребани тленните останки на Врачански митрополити.

Със своята архитектура и богат интериор, църквата „Свети Николай“ се нарежда сред най-ценните културно-исторически паметници в града

Храм Свето Възнесение

Храм Свети Николай Чудотворец

Катедрален храм
Дванадесет Апостоли

За да видите най-големия храм във Враца — Катедралния храм „Свети Апостоли“ трябва да се върнете и преминавайки покрай читалище „Развитие“ да продължите все напред. След десетина минути ще видите внушителната постройка на църквата.

Сегашният храм е построен на мястото на по-старинна църква през 1898 г. Внушителната архитектура, стилният интериор и най-голямата по обем църква с принадлежащи три престола на името на преподобни Паисий Хилендарски и на Свети Софроний епископ Врачански, определят избирането ѝ за катедрален храм на Враца. Интериорът впечатлява с дърворезбен иконостас, архиерейския трон, с разпятието Христово, вилеемската звезда и амвона. Има интересна стенопис и художествена декорация. Фигуралните композиции, издържани в православно-византийския стил с фина хармония на тоновете придават изключителна тържественост на храма.

Със своята обемност и с вътрешната си подредба, както и с патронажа на християнските и родни светци, храмът предоставя внушителните богослужби и тържества да преминават под знака на църковно-възрожденския православен български дух.

На пет минути от църквата — на площад „Освобождение“, известен сред врачани повече като „Руски“, е експониран първия паметник на Христо Ботев.

Четвъртата църква на Враца носи името на царица Елена и сина ѝ Константин, затова е по-популярна с името „Царствена“ или „Свети Царей“. Светите равноапостоли Константин и Елена, признали християнството за официална религия в Рим-

Храм Св. Константин
и св. Елена

ската империя. Църквата се намира зад Драматично-кукления театър и Регионалния исторически музей.

Строителството на този храм е започнало в края на деветнадесетото столетие и е завършено твърде мъчително в началото на двадесетия век, върху основите на по-старинен храм от XVI век.

Иконостасът на църквата за разлика от другите храмове е зидан. Дърворезбени са само царските му двери и архиерейския трон. Иконите са рисувани в православно-византийски стил, но с известно западно влияние. В двора на църквата има кокетна беседка, където може да си отпочинете сред цветя и зеленина.

Излизайки от Враца в посока към гр. Монтана след десетина км високо в планината ще видите белеещата се сграда на уникалния скален манастир „Свети Иван Рилски“, известен още като „Свети Иван Пустич“. Нарича се така заради постницата, където са живели свещеници и монаси. Манастирът се датира от 1540 година, но са намерени артефакти, според които светата обител е била духовно средище още през XII - XIII век. Има доказателства, че мястото е тачено от траките още в езически времена. Запазена е ниша, уподобена на женска утроба - символ на тракийската богиня на плодородието Бендида. Нишата е труднодостъпна и вероятно затова се твърди, че една от постниците, разположени по-късно в нея, е обитавана от Иван Рилски. Все още в нишата личат поругани, разкошно изписаните в миналото образи на Св. Иван Рилски, Св. Николай Чудотворец и големият стенопис „Пет сцени от живота на Св. Николай“.

През XVII век в манастира се помещава известна златарска школа и работилница за гравирание и първата щампарска работилница в България. Последното обновление на манастира е от 1867 г. от йеромонах Йосааф. Дърворезбованият олтар от 1820 г. е от тревненеца Петър Миньов, който е бил и майстор на част от иконите. В стенописите на манастирската черква - всички на старобългарски език, се откроявал Св. Димитър. Книжовно средище през Възраждането, манастирът е имал и килийно училище. Днес от стенописите в манастирската черква няма и следа.

Манастирът два пъти е опожаряван от турците и отново възстановяван. След 1990 г. иманяри прокопават всичко наоколо в търсене на злато, разрушават олтара, унищожават стенописи и отнасят цялата църковна утвар. Разрушена е и хотелската част към манастира, магерницата и водопроводът.

На 7 септември 2008 година манастирската камбана възвестява с тържествен звън, че манастирът възкръсва за нов църковно-просветен живот. В светата обител има действащи монаси, които

извършват богослужения. От манастира пред погледа се разкрива прекрасна панорама. От четирите чучура на манастирската чешма зиме и лете тече леденостудена вода.

Сега до манастира може да се стигне не само пеша, но и с автомобил.

Приятни мигове
по пътеките на
Врачанския Балкан!

Маршрут № 1

гр. Враца – м. Гарванец – м. Кравя – х. Леденика

Изходен пункт: гр. Враца

Време за преминаване на маршрута: 2 часа

Маршрутът започва от Дома на туриста. Върви се по шосето за село Згориград и след около 15 минути се достига **прохода Вратцата**. Непосредствено след прохода се тръгва вдясно по шосето за м. Леденика. Пътеката преминава през стара каменна кариера и се изкачва стръмно, пресичайки серпентините на шосето до беседката в долната част на хребета Гарванец. Маршрутът продължава по добре очертана камениста пътека до м. Гарванешки камък, откъдето се открива чудесна гледка към долината на река Лева. След изкачването се преминава зад кошарите в м. Кравя, пресича се шосето и по стар римски път в ляво за около 20 мин. се достига хижа Леденика.

Флора: *Achillea clypeolata*, *Silene alpine*, *Daphne laureola*, *Acanthus balcanicus*, *Juniperus sabina*, *Dactylorhiza incarnata*, *Anacamptis pyramidalis*, *Dactylorhiza sambucina*, *Epipactis helleborine*, *Listera ovata*, *Orchis pallens*, *Orchis morio*, *Orchis ustulata*, *Platanthera bifolia*.

Фауна: *Aquila chrysaetos*, *Oenanthe oenanthe*, *Buteo buteo*, *Falco peregrinus*, *Falco tinnunculus*, *Apus apus*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Accipiter gentilis*, *Accipiter nisus*.

Маршрут № 2

гр. Враца – м. Локумчето – м. Кравя – х. Леденика

Изходен пункт: гр. Враца

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

Маршрутът започва от Дома на туриста. Върви се по шосето за село Згориград и след **прохода Вратцата** се поема вдясно по шосето за м. Леденика. След първия остър завой се отбива в ляво, по добре очертан коларски път. Маршрута преминава в планинска пътека, която отново се връща на шосето. На следващия остър завой пътеката се отклонява в ляво, преминава през дъре с течаща вода и през красива букова гора се изкачва по хребета Локумчето, достигайки отново шосето. След около един километър по шосето в дясно, по дъре се достига Трудовашката чешма. От чешмата движейки се нагоре, се пресичат серпентините на шосето и се достига разклона за хижа Леденика и хижа Пършевица. Поема се по шосето в дясно и през м. Кравя и стария римски път след около 40 минути се достига хижа Леденика.

Флора: *Paeonia mascula*, *Gymnadenia conopsea*,
Listera ovata, *Dactylorhiza incarnata*.

Фауна:

Accipiter gentilis,
Coccothraustes coccothraustes,
Dryocopus martius,
Dendrocopos syriacus,
Erithacus megarhynchos.

Маршрут № 3

Бистрец – м. Влайна – х. Леденика

Изходен пункт: кв. Бистрец

Време за преминаване на маршрута: 2,5 часа

Частта на маршрута, преминаваща през резерват “Врачански карст” е обявена за пътека за посетители от Министъра на околната среда и водите със Заповед № РД-928/07.09.2004 г.

Маршрутът започва от Помпена станция на ВиК – Враца в квартал Бистрец. Върви се по широка пътека в западна посока към далекопровод високо напрежение, след което пътеката следва самия далекопровод, преминава се през стеснено карстово дъре, оградено от двете страни с подобни на ритли ребра. В горната си част пътеката излиза от резервата в м. Костова ливада и се слива с туристически маршрут “Планинарство за начинаещи” в местността Влайна.

При съединяването на двете пътеки се тръгва вляво (обратно на посоката на туристическия маршрут) към нискостоящ превал, следвайки далекопроводните стълбове и след около 20 минути се достига хижа Леденика.

Флора: *Bupleurum longifolium*, *Platanthera bifolia*, *Limodorum abortivum*, *Digitalis laevigata*, *Epipactis helleborine*.

Фауна: *Buteo rufinus*, *Falco peregrinus*, *Bubo bubo*, *Oriolus oriolus*, *Accipiter nisus*, *Vipera ammodytes*.

Маршрут № 4

гр. Враца — м. Учителски колонии — Замбина могила — х. Пършевица

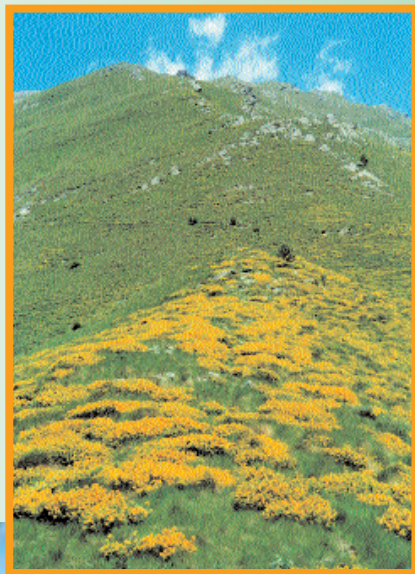
Изходен пункт: гр. Враца

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

До разклона за х. Пършевица и х. Леденика се ползва описаният Маршрут № 2. От разклона се тръгва по шосето в ляво, преминава се край почивни станции и се отбива в дясно по добре маркирана пътека. Маршрутът пресича серпентините на шосето, изкачва Замбина могила, връща се отново на шосето по което се достига вила Горски дом, м. Каличина бара и хижа Пършевица.

Флора: *Daphne laureola*,
Cephalanthera rubra,
Cephalanthera damasonium,
Atropa belladonna,
Anacamptis pyramidalis,
Neotia nudus-avis, *Orchis pallens*.

Фауна: *Falco subbuteo*,
Buteo buteo, *Salamandra salamandra*,
Erithacus rubecula, *Dendrocopos medius*, *Emberiza citrinella*.

Маршрут № 5 Врачанска екопътека

гр. Враца — с. Згориград — в. Боров камък — х. Пършевица

Изходен пункт: гр. Враца

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

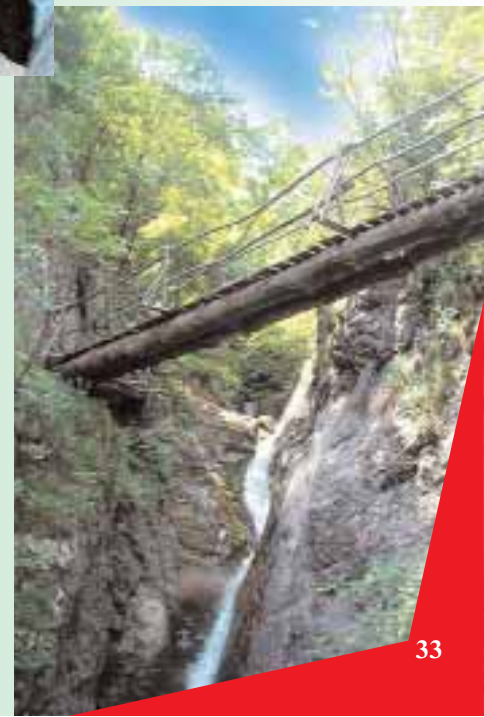

Маршрутът започва от Дома на туриста, преминава през **прохода Вратцата** и село Згориград. След селото по асфалтов път се достига м. Лагера, където е входа на екопътеката. Маршрута следва каньона на р. Лева и съчетава в себе си атрактивни елементи от живата и неживата природа. Шест дървени моста, множество стълби и каменни стъпала, разположени от двете страни на реката отвеждат до **водопада Боров камък** — 63 м. Пътеката преминава зад водната завеса, изкачва се по стръмната скала до гор-

ната част на водопада и излиза на красива поляна. От там вдясно, по стръмна пътека, през вековна букова гора се достига шосето в м. Червения завой, от където на 30 мин. се намира х. Пършевица.

Флора: *Daphne laureola*,
Galanthus elwesii, *Listera ovata*,
Lilium martagon,
Daphne mezereum, *Atropa belladonna*,
Aquilegia nigricans.

Фауна: *Aquila chrysaetos*,
Motacilla cinerea, *Cinclus cinclus*,
Prunella collaris,
Sciurus vulgaris, *Bufo viridis*,
Columba oenas.

Маршрут № 6

гр. Враца — в. Скакля — м. Патлейна —
м. Избата — х. Околчица

Изходен пункт: гр. Враца

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

Маршрутът започва от улицата зад Противопожарната служба. В края на града по пътека се достига изоставена каменна кариера. Пътеката криволичи между скалите в дъното на долината до подножието на водопада Скакля. Следва много стръмен участък в ляво, по който за около 40 минути се достига горната част на скалния венец, откъдето се открива една от най-хубавите панорами на града и Врачанското поле. Продължава се вдясно, през карни полета и се излиза на обширни пасища в м. Патлейна. Маршрутът продължава в югоизточна посока по коларски път, който води до малка височина с разклон на туристически пътеки. Продължава се в ляво по пътя и през местностите Царево ливаге, Избата и Клено се достига шосето от където в ляво на 10 минути е хижа Околчица.

Флора: *Silene alpina*, *Daphne laureola*, *Achillea clypeolata*, *Achnatherum calamagrostis*, *Orchis simia*, *Orchis pallens*.

Фауна: *Buteo rufinus*, *Falco subbuteo*, *Buteo buteo*, *Apus melba*, *Ptyonoprogne rupestris*.

Маршрут № 7

гр. Враца — кв. Медковец —
м. Женската вода — х. Околчица

Изходен пункт: гр. Враца

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

Маршрутът започва от центъра на кв. Медковец. Върви се нагоре и след крайните къщи се завива в ляво, пресича се Медковски дол и се излиза в долната част на каменист коларски път с много серпентини. Пътя се пресича от преки пътеки и излиза на теснината под в. Света гора, преминава покрай няколко кошари и достига до карстов извор в м. Женската вода. Маршрутът продължава в източна посока през борова гора и излиза на коларски път в м. Царево ливаге, откъдето в ляво през местностите Избата и Клено се достига хижа Околчица.

Флора: *Polygala supina*, *Orchis simia*, *Dianthus petraeus*, *Himantoglossum capri-num*, *Silene alpina*.

Фауна: *Falco tinnunculus*, *Circaetus gallicus*, *Bombina variegata*, *Lacerta muralis*, *Vipera amodytes*, *Lanius colurio*.

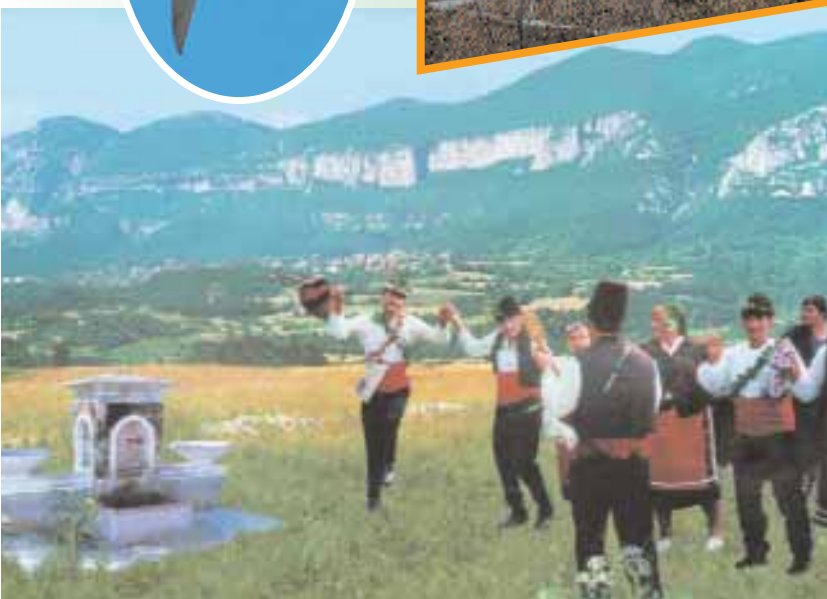

Маршрут № 8

с. Паволче — м. Веждата — Крушов дол — х. Околчица

Исходен пункт: с. Паволче

Време за преминаване на маршрута: 2 часа

Маршрутът започва от портала на училището. Върви се нагоре и след крайните къщи по каменист коларски път се изкачва по склона под м. Веждата, като следва трасето на водопровода за селото. В горната си част пътят пресича иглолистна гора в м. Крушов дол, минава покрай каптажа на Крушовския извор и по стръмна пътека в ляво се излиза в подножието на връх Околчица.

Флора: *Ophrys scolopax*, *Achillea clypeolata*, *Orchis simia*, *Orchis militaris*.

Фауна: *Ciconia nigra*, *Accipiter gentilis*, *Buteo rufinus*, *Picoides syriacus*, *Sylvia borin*, *Apus melba*.

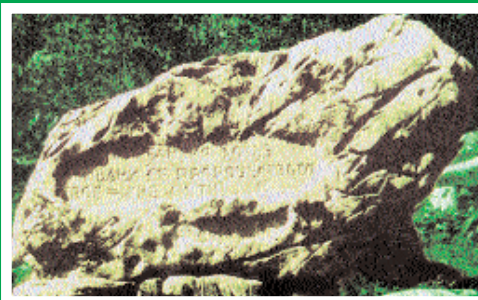
Маршрут № 9 Път на Ботевата чета

гр. Враца — м. Йолковица — х. Околчица

Исходен пункт: гр. Враца, бившия Химкомбинат

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

Маршрутът е част от Мемориален комплекс “Ботев път”. Ботевата алея започва от Козлодуйския бряг, преминава през Крушов баир, Матеев геран, Поповото ханче в с. Бутан, Рашково бърдо, Гърбавия мост, м. Прапора, селата Алтимир, Добролево, Борован, Баница и през Милин камък и Веслец достига подножието на Врачанския Балкан. След като пресече шосето Враца — София, източно от града, маршрутът преминава край стари варници и започва стръмно да се изкачва. След няколко серпентини се достига малка терасовидна поляна — м. Курдовица. След още около 20 минути изкачване, се достига голяма поляна — м. Таушаница. Пътеката криволичи между скалите, край малко поточе и достига до извора Лесковото кладенче, откъдето след кратко, много стръмно изкачване се достига м. Царево ливаге. От това място се открива гледка към местностите Качул, Избата, Йолковица и Околчица. В м. Избата е последната нощувка на традиционния поход Козлодуй — Околчица. По каменист коларски път за около 30 минути през м. Йолковица, където е лобното място на Христо Ботев се достига х. Околчица.

Флора: *Traunstennera globosa*, *Paeonia peregrina*, *Polygala supina*.

Фауна: *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Athene noctua*; *Garrulus glandarius*, *Lanius colurio*, *Buteo rufinus*.

Маршрут № 10

х. Околчица — м. Погледец — м. Рашов дол — с. Лютиброд

Изходен пункт: хижа Околчица

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

Маршрутът е изграден като продължение на пътя на Ботевата чета след смъртта на войводата. Тръгва се от хижа Околчица и се върви по шосето за гр. Враца. След около 30 минути в м. Липата се отбива в ляво и по криволичеща през карно поле пътека се слиза в м. Погледец. Местността се свързва с гилбелта на Перо Македонца — член на щаба на Ботевата чета и със стиховете на народния поет Иван Вазов. От скалата над шосето се открива величествена панорама към Врачанското поле. Маршрута продължава, като пресича серпентините на шосето и при характерен остър завой се отделя в дясно. Продължава се през борова и широколистна гора и се достига м. Промката. Следва стръмно спускане и по добре оформена пътека се достига м. Рашов дол. От поляната маршрутът продължава по поддържана алея, пресича жп линията, минава под скалния феномен Ритлите и слиза в село Люти брод.

Флора: *Achillea clypeolata*,
Achnatherum calamagrostis,
Dianthus petraeus.

Фауна: *Lacerta praticola*,
Phalacrocorax carbo, *Ardea cinerea*,
Hyla arborea, *Anthus trivialis*,
Sylvia atricapilla,
Sylvia nisoria.

Маршрут № 11 Маршрут "Тезеро"

Изходен пункт: Ибишов валог

Време за преминаване на маршрута: 2,5 часа

Маршрутът е изграден вследствие на постигнато споразумение за побратимяване на Кметството на с. Згориград, община Варца с гр. Тезеро, Италия, като населени места, сполетени от наводнения след откъсване на минни хвостохранилища и дадени много човешки жертви.

Частта на маршрута, преминаваща през резерват "Врачански карст", е обявена за пътека за посетители от Министъра на околната среда и водите със Заповед № РД-902/07.10.2005 г.

Маршрутът започва от местността Ибишов валог (увал), намираща се на 30 мин. от хижа Леденика. Тръгва се вдясно, заобикаля се връх Тошина могила от север и се излиза на билна поляна, където има остатъци от стара кошара и въже за спускане на сено. Пътеката продължава, заобикаля следващия връх и излиза на силно наклонена на изток поляна. Заобикаля се от юг и вр. Генова могила и се тръгва по добре изразено дърво, начало на Бутов дол. След това, по диагонал в дясно се подсича връх Бабка и се излиза на Първа ливада. В дясно има пътека, която служи за маршрут за връщане от Централна стена и излиза в кв. Кемера на гр. Враца. На панорамна площадка с парапет са поставени две пейки и указателни табели. В началото на пътеката, извън резервата е напавен и туристически заслон.

Флора: *Paeonia mascula*, *Daphne laureola*, *Achillea clypeolata*,
Achnatherum calamagrostis.

Фауна: *Falco tinnunculus*, *Apus apus*, *Buteo rufinus*, *Corvus corax*,
Dendrocopos syriacus, *Coccothraustes coccothraustes*.

Маршрут № 12

х. Пършевица — м. Боров камък —
м. Царево ливаге — х. Околчица

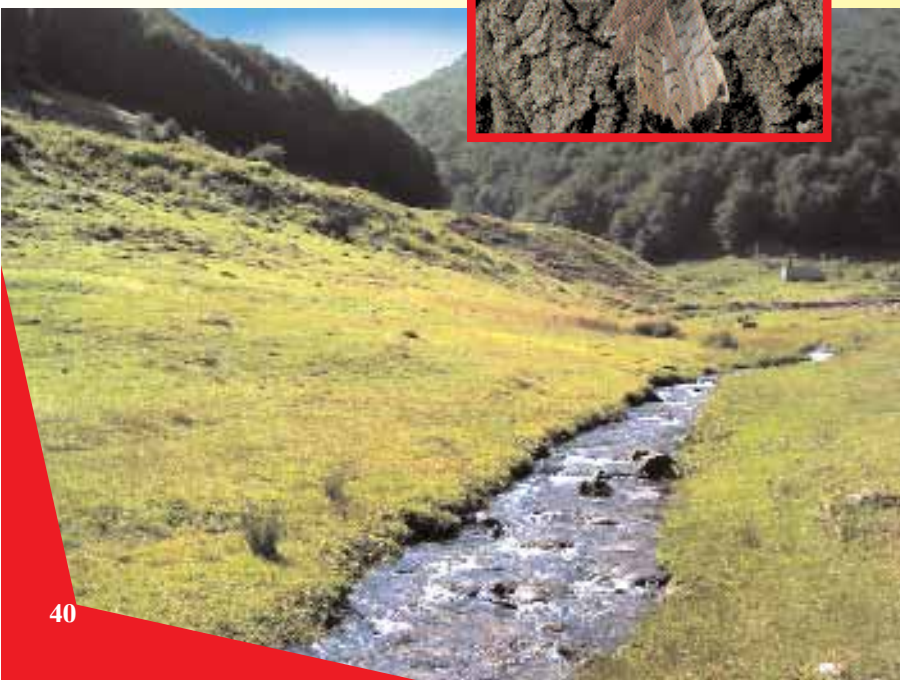
Изходен пункт: хижа Пършевица

Време за преминаване на маршрута: 4,5 часа

Маршрутът започва от хижа Пършевица. Достига се шосето за стария рудник и се върви вдясно до Червения завой. Продължава се вляво по стръмна пътека през едра букова гора и се слиза на поляна в горната част на водопада Боров камък и изворите на р. Лева. Маршрута продължава в източна посока през стара букова гора и излиза в м. Локвите — интересни амфитеатрални негативни форми. Пътеката продължава в североизточна посока през обширни ливади, минава до геран в м. Зебрец, две кошари и достига коларски път. Следвайки пътя се преминава през местностите Царево ливаге, Избата, Клено и стига хижа Околчица.

Флора: *Atropa belladonna*,
Listera ovata, *Lilium martagon*,
Orchis simia, *Dianthus petraeus*.

Фауна: *Accipiter gentiles*,
Buteo rufinus, *Falco subbuteo*,
Falco tinnunculus, *Aquila chrysaetos*, *Bufo viridis*.

Маршрут № 13

х. Пършевица - вр. Бук — м. Йолковица -
х. Околчица

Изходен пункт: хижа Пършевица

Време за преминаване на маршрута: 4,5 часа

Маршрута започва от хижа Пършевица. От хижата, пряко покрай гората, вдясно се достига стария път за мина Плакалница. Върви се по пътя около час и в самия му край вдясно се вижда извора и каптажа Дудил. От хижата за извора има и пряка пътека под Кръстанова могила, която пресича Кюлтина падина. Маршрута продължава в източна посока, към седлото и по самия билен ръб се изкачва на голия връх Бук откъдето се откриват прекрасни гледки в много посоки. Пътеката продължава по билото на изток до Бошняшки преслъп и чешмата в м. Езерото. От билото се отбива вляво и се спуска в падината Йолковица, откъдето по шосето се отива до хижа Околчица.

Флора: *Orchis morio*, *Orchis simia*, *Cerastium bulgaricum*,
Lilium jankae, *Daphne oleoides*.

Фауна: *Aquila chrysaetos*, *Pyrrhocorac graculus*, *Falco tinnunculus*,
Circaetus gallicus, *Aquila pomarina*, *Mantis religiosa*.

Маршрут № 14

с. Зверино — вр. Яворец — х. Околчица

Изходен пункт: с. Зверино

Време за преминаване на маршрута: 4 часа

Маршрутът започва от село Зверино, върви по горски път по рида източно от долината на р. Златица и достига Градишка могила. Продължава през обширните поляни на м. Кошерен и за около час и половина се излиза на южните склонове на вр. Стагата, откъдето се откриват гледки към Искърското дефиле. Пресичат се каменливи поляни и по билото се изкачва вр. Яворец. От върха пътеката слиза към Бучива поляна, преминава на северозапад през рида Препаската и слиза в падина-та Йолковица, откъдето се достига хижа Околчица.

Флора: *Anemona sylvestris*, *Micropyrum tenellum*, *Gymnadenia conopsea*, *Orchis morio*, *Daphne laureola*, *Cerastium bulgaricum*.

Фауна: *Elaphe longissima*, *Ciconia nigra*, *Falco tinnunculus*, *Alectoris graeca*, *Pyrrocorax graculus*.

Маршрут № 15

гара Лакатник — с. Миланово - х. Пършевица

Изходен пункт: гара Лакатник

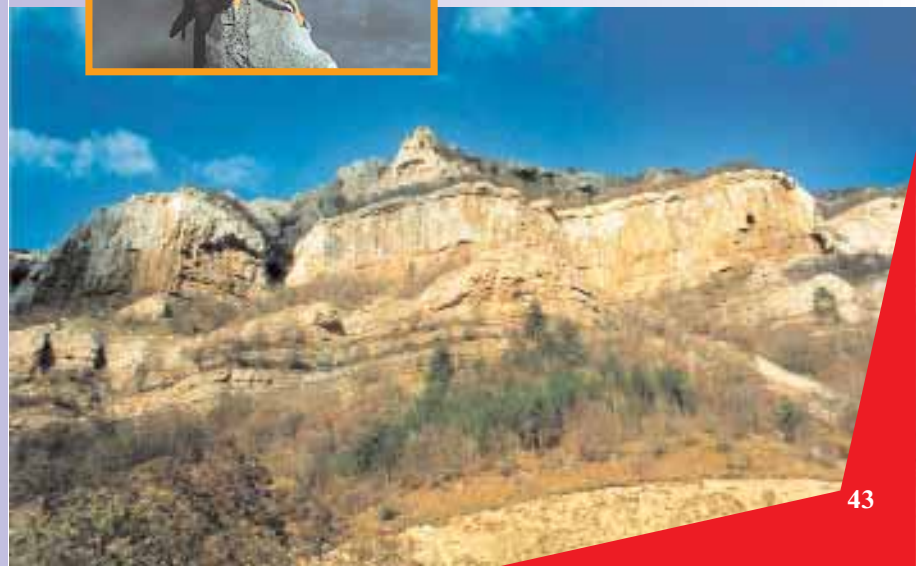
Време за преминаване на маршрута: 5 часа

Маршрутът започва от карстов извор Житолоб — срещу гара Лакатник. Добре оформена алея с парапети и места за отдых криволичи по Черната стена и извежда на Алпийска поляна. От алеята има разклонения за погледни места и пещерите Темната дупка и Зиданка. На самата Алпийска поляна е изграден заслон и кътове за отдых. По широка алея вдясно се излиза на Черната стена. В горната част на скалата, върху железни греди е изграден алпийски заслон Орлово гнездо. Маршрутът продължава по алея вдясно, която извежда до Паметника на септемврийци. От него в северна посока по билото се преминава през старите махали Ржища, Прапор, Мъжен дел и Лак и се достига село Миланово. От центъра на селото се тръгва по пътя за Враца, като пътеката на много места пресича серпентините на пътя и минава през гората. Преминава се през м. Корита и се достига м. Каличина бара и хижа Пършевица.

Флора: *Polygala supina*, *Silaum silaus*, *Vicia truncatula*, *Dictamnus albus*.

Фауна: *Bubo bubo*, *Falco peregrinus*, *Pyrrocorax graculus*, *Alauda arvensis*, *Capreolus capreolus*, *Columba palumbus*, *Turdus philomelos*.

Маршрут № 16

с. Оплетня — в. Остра могила — в. Бегличка могила — х. Пършевица

Време за преминаване на маршрута: 3 часа

Маршрутът започва от центъра на селото в северна посока по коларски път, който преминава в пътека. Тя пресича в североизточна посока рида спускащ се от Радов връх, като се минава южно от върха. Пътеката върви нагоре и след два часа достига връх Остра могила. От него продължава по билно седло с широка поляна и се изкачва към най-високия връх на Врачанската планина — Бегличка могила. От върха на север е обширната поляна Каличина бара, в чийто горен край има няколко малки водоема — Локвите. Източно от тях на склона на Кръстанова могила се намира х. Пършевица.

Флора: *Lilium jankae*, *Daphne oleoides*, *Centaurea chrysolepis*, *Polygala supina*, *Himantoglossum caprinum*, *Digitalis laevigata*;

Фауна: *Aquila chrysaetos*, *Circaetus gallicus*, *Accipiter nisus*, *Falco peregrinus*, *Coronella austriaca*, *Elaphe longissima*, *Coluber jugularis*.

Интерпретативни маршрути

Познавателен маршрут

Войводин дол — Скакля — гр. Враца

Време за преминаване на маршрута: 2,5 часа

Маршрутът показва характерни части от резерват “Врачански карст”, като включва високо атрактивни природни дадености при силно присъствие на биотичния компонент. По него може да се видят характерни карстови форми и редки представители на флората и фауната. Маршрутът започва на 20 м. от пролома Вратцата на десния бряг на р. Лева. Следва изкачване по Войводин дол през красива букова гора. От лявата страна на изкачването се издига висок скален отвес с много пещери и образувания. На две места по дола са оформени кътове за отдых с пейки. След второто място за почивка наклона става по-стръмен с изкачване до билото. На самото било има изграден солиден заслон, а 100 м. на юг има каптиран извор.

Маршрутът продължава по билото, където някога е имало селище и след десет минути се достига отвесната стена на водопад “Скакля”. Заобикаля се от изток горната част на водопада и започва много стръмно и трудно слизане по дерето. Теренът е представителен за карстовия характер на резервата. Маршрутът следва в обратна посока Маршрут № 4 и след около час достига гр. Враца в района на болницата.

Флора: *Galanthus elwesii*, *Silene alpina*, *Limodorum abortivum*, *Spyranthes spiralis*, *Dictamnus albus*.

Фауна: *Buteo rufinus*, *Falco tinnunculus*, *Falco subbuteo*, *Alectoris graeca*, *Lacerta viridis*, *Hyla arborea*, *Coronella austriaca*, *Vipera amodytes*, *Salamandra salamandra*.

Туристически маршрут “Планинарство за начинаещи”

Време за преминаване на маршрута: **3 часа**

Маршрутът е изграден в м. Леденика и започва непосредствено до ресторанта на комплекса. По него на подходящо оформени табла са обхванати основни теми, които дават минимум знания за приятното и безопасно пребиваване в планината. Това е информация за техниката на ходене и организацията на движението, екипировката, видовете биваци, туристическата маркировка, начални познания по топография и метеорология, опасностите в планината и оказването на първа помощ. Маршрутът е на-

ситен с красиви гледки и възможности за наблюдение на редки представители на флората и фауната. По него са изградени места за почивка и зона за пикник с чешма. Трасето е маркирано с лятна и зимна маркировка.

Флора:

Daphne laureola,
Orchis pallens,
Polygonatum odoratum,
Phillytis scolopendrium,
Asparagus officinalis.

Фауна:

Lacerta viridis,
Vipera amodytes,
Accipiter nisus,
Oriolus oriolus,
Sus scrofa, *Lepus europaeus*,
Felix sylvestris, *Hyla arborea*.

Познавателен маршрут

“Карст и биологично разнообразие”

Време за преминаване на маршрута: **2 часа**

Маршрутът е изграден в непосредствена близост до пещера Леденика и Посетителски център “Прилепа”. При преминаването по трасето посетителите се запознават с повърхностните карстови форми, характерната флора и фауна и връзката помежду им. На подходящи табла е поднесена информация за резерват “Врачански карст”, по чиято граница се преминава, надземните и подземни карстови форми, специфичната флора и фауна и опазването на карстовите масиви. По трасето са разположени места за отдих.

Флора: *Paeonia mascula*, *Orchis pallens*, *Ceterach officinarum*, *Asparagus tenuifolius*, *Neotia nudus-avis*.

Фауна: *Corvus corax*, *Hyla arborea*, *Sus scrofa*, *Buteo rufinus*, *Pernis apivorus*, *Circaetus gallicus*, *Turdus merula*, *Lucanus cervus*.

Образователен маршрут “В света на екологията”

Време за преминаване на маршрута: 2,5 часа

Маршрутът е изграден в комплекс “Горски дом” като тренинг пътека за ученици, проявяващи интерес към природонаучна дейност. По трасето са монтирани табла запознаващи посетителите с базисни понятия на науката екология. Постигната е интересна форма на поднасяне на информацията и е намерен баланс между интерпретацията на част от парковата територия и екологията в практично-приложния ѝ аспект. Маршрута преминава през участъци с различни типове гора, красиви местности и е съчетан с интересни елементи от парковата инфраструктура.

Флора: *Cephalanthera damassonium*, *Phillytis scolopendrium*, *Athyrium filix-femina*, *Polystichum lonchitis*.

Фауна: *Bufo bufo*, *Bufo viridis*, *Testudo hermanni*, *Garrulus glandarius*, *Dendrocopos major*.

“Горска пътека на приказките”

Време за преминаване на маршрута: 2 часа

Маршрутът е изграден в комплекс “Горски дом” и е предназначен за най-малките туристи от 5 до 10 год. възраст и техните родители. Вниманието на децата се насочва към националните ценности, част от които е българската народна приказка. Разходката в истинска гора допринася за приказната атмосфера. По пътеката се срещат любими приказни герои, предимно горски обитатели, преминава се през истински лабиринт и къщата на баба Яга, присъства се на горски концерт... Посетителите ще се срещнат с горския дух, ще изслушат историята на старата чешма и в края на маршрута ще научат кой е най-скъпоценния плод. По трасето са разположени места за отдих.

Флора: *Achillea clypeolata*, *Hepatica nobilis*, *Polygonatum multiflorum*, *Rubus idaeus*.

Фауна: *Dryocopus martius*, *Sitta europaea*, *Elaphe longissima*, *Accipiter gentilis*, *Falco tinnunculus*.

Познавателен маршрут

“Гората — място за живот и прием”

Време за преминаване на маршрута: 2,5 часа

Маршрутът е изграден в непосредствена близост до с. Горно Озирово, намиращо се на 12 км. от гр. Вършец. При преминаването му посетителите научават какво представлява гората, кои са нейните съставни части, как тя расте, размножава се, старее и умира. Поднесената информация допълва знанията за ползите от гората, за охраната на водите и почвите, за животните, които живеят в нея и за нас хората. Съзнателно е търсена хармонията на заобикалящата ни природа, а занимателните текстове връщат посетителите към истинските ценности в живота. На подходящи места по трасето са разположени кътове за отдых и пикник от които се откриват красиви гледки.

Маршрутът е изграден в непосредствена близост до с. Горно Озирово, намиращо се на 12 км. от гр. Вършец. При преминаването му посетителите научават какво представлява гората, кои са нейните съставни части, как тя расте, размножава се, старее и умира. Поднесената информация допълва знанията за ползите от гората, за охраната на водите и почвите, за животните, които живеят в нея и за нас хората. Съзнателно е търсена хармонията на заобикалящата ни природа, а занимателните текстове връщат посетителите към истинските ценности в живота. На подходящи места по трасето са разположени кътове за отдых и пикник от които се откриват красиви гледки.

Флора: *Pteridium aquilinum*, *Achillea millefolium*, *Campanula persicifolia*, *Orchis pallens*.

Фауна: *Gyps fulvus*, *Neophron percnopterus*, *Pernis apivorus*, *Falco peregrinus*, *Aquila pomarina*, *Aquila chrysaetos*.

Флора и растителност на Природен парк "Врачански Балкан".

Специфичното съчетание на абиотичните фактори - климат, почви, релеф, води и др. определя спецификата на живите елементи на природата на Природен парк "Врачански Балкан" особено силно изразена в растителността.

Растителността на Врачански Балкан се е обособила в два вертикални пояса - дъбов и буков. Първият се изкачва до 700 - 1000 м надморска височина, а буковия от 700 - 1000 м н. в. до 1300 м н. в.

На територията на ПП "Врачански Балкан" са установени 37 формации, 124 асоциации и групи асоциации. Към тези асоциации (екосистеми) се отнасят 78 дървесни и храстови и 36 тревисти. Редица от съобществата в планината са редки или показват отклонения от описанията за други райони в страната или се срещат при други условия. Сред тях особен фитоценотичен интерес представляват екосистемите на маклена, ореха, бука, черния бор, келереровия центрантус и тези с участието на хиркански клен, сребролистната липа и др. В най-общ план екосистемите, които участват в изграждането на растителността на Врачанска планина се групират в три главни фитоценологични единици: екосистеми на формациите от дъбовата свита, екосистеми на формациите от буковата свита, екосистема на формации от боровата свита.

Въз основа на досегашни проучвания висшата флора е представена от 99 семейства, 430 рода и над 980 вида висши растения. Близостта на територията на Природен парк "Врачански Балкан" с две формообразуващи огнища на ендемизма - Западен Предбалкан и Западна Стара планина, обуславя наличието на 6 български и 44 балкански ендемита.

В Червената книга на Р България, 1984 г. попадат 57 вида висши растения от установените до момента на територията на парка. От тях 8 вида са с категория "застрашен от изчезване" - люспесто изправниче (*Asplenium lepidum* C.Presl), снежно кокиче (*Galanthus nivalis* L.), дълголистна урока (*Vupleurum longifolium* L.), горска съсънка (*Anemone sylvestris* L.) и др. и 49 вида попадат в категорията "рядък" вид

някои от които са: казашка хвойна (*Juniperus sabina* L.), панчишева пищялка (*Angelica panicii* Vandas), жерардова урока (*Bupleurum gerardi* All.), хойфелова тимянка (*Ferula heuffelii* Grseb.), велчево плюскавиче (*Silene velchevii* D. Jord. et P. Pan), ковачев зановец (*Chamaecytisus kovacevii* (Vel.) Rothm.), жълт планински крем (*Lilium jankae* A. Kern.), недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum* (L.) Schwartz.), пеперудоцветен салеп (*Orchis papilionacea* L.), и др.

В Закона за биологичното разнообразие (2002 г.) приложение 2 попадат 8 застрашени растителни вида, чиито местообитания са приоритетни за опазване и за тях се обявяват защитени зони. В приложение 3 от Закона попадат 39 вида от установените до момента на територията на парка, които са защитени на територията на цялата страна. Защитени от Закона за лечебните растения (2000 г.) са 365 растителни вида. С международен природозащитен статус са 35 вида висши растения.

Фауна

Врачанската планина е една от най-интересните земеповърхностни форми, ясно открояваща се от останалите дялове на Западна Стара планина и Предбалкана. С многообразието си от скални венци, заоблени върхове, долини, седловини, въртопи, понори и други форми, както и със сравнително голямата разлика в надморската височина от 200 до 1482 м и разнообразна широколистна и иглолистна растителност, допринася за съществуването на богата херпетофауна. До момента са установени 25 вида земноводни и влечуги, някои от които са дъждовник (*Salamandra salamandra*), голям гребенест тритон (*Triturus cristatus*), обикновен тритон (*Triturus vulgaris*), жаба дървесница (*Hyla arborea*), кафява крастава жаба (*Bufo bufo*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), зелен гушер (*Lacerta viridis*), голям стрелец (*Coluber jugularis*), медянка (*Coronella austriaca*), пепелянка (*Vipera amodytes*) и др.

Изключително голям интерес представлява орнитофауната на парка - досега са установени 166 вида птици, 27 вида от които са включени в Червената книга на България, а 150 вида са от европейско природозащитно значение. Срещат се 3 биомно ограничени вида - пс-трогушата завирушка

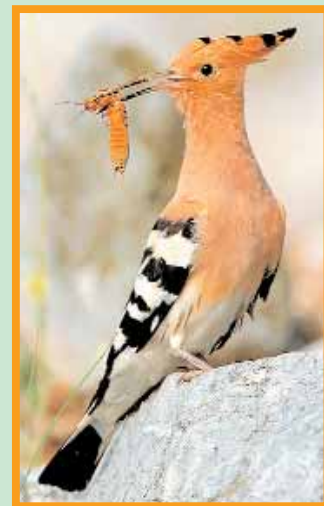
(*Prunella collaris*) и жълтоклоната гарга (*Pyrrhocorax graculus*) - характерни за алпийската зона, и планинския кеклик (*Alectoris graeca*) - за средиземноморската зона.

Врачански Балкан е важно място за гнездене на 120 вида птици, някои от които с висока плътност на популациите: черен щъркел (*Ciconia nigra*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), обикновена ветрушка (*Falco tinnunculus*), чухал (*Otus scops*), зелен кълвач (*Picus viridis*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), пъстър скален дрозд (*Monticola saxatilis*), червоногърба сврачка (*Lanius collurio*), кос (*Turdus merula*), поен дрозд (*Turdus philomelos*), имелов дрозд (*Turdus viscivorus*), и др. През парка преминава един от европейските миграционни пътища на птиците - VIA ARISTOTELIS.

От установените над 240 вида гръбначни животни 32 вида са включени в Червената книга на България. Освен птиците това са смока мишкар (*Elaphe longissima*), дългопръстия нощник (*Myotis saraccinii*), трицветния нощник (*Myotis emarginatus*), видрата (*Lutra lutra*) и вълка (*Canis lupus*);

Врачанският Балкан има голямо значение за опазване на пещерната фауна. Тук до момента са установени 112 вида безгръбначни пещерни организми. От тях 12 вида са балкански, а 37 са български ендемити, в това число и ендемични само за Врачанска планина (локални ендемити). От безгръбначната фауна (освен пещерните организми) тук могат да се видят еленов рогац (*Lucanus cervus*), бръмбар носорог (*Oryctes nasicornis*), черен голям бегач (*Procerus gigas*) и др., в това число и включените в Червената книга на България алпийска розалия (*Rosalia alpina*) и аполон (*Paranassias apollo*).

Високата степен на окарстеност на Врачански Балкан, както и наличието на добра хранителна база от насекоми предполагат богатството на прилепната фауна. На територията на парка се намират

част от най-забележителните прилепни пещери в България. Непещерните видове прилепи могат да бъдат наблюдавани в постройките, скални струпвания и др. Старите широколистни гори на парка са най-важното местообитание на редките Бещайнов нощник и Широкоух прилеп. Досега на територията са установени 19 вида прилепи, от които: два вида са включени в Червената книга на България/1985 като редки; 11 вида са включени в "Червеният списък на застрашените видове на Международния съюз за защита на природата" (IUCN). Всичките 19 вида са защитени от Закона за опазване на биологичното разнообразие. В резултат на експертен анализ за целите на Проект "Натура 2000" на територията на парка са установени 12 хабитата, включени в Приложение I на Директива за хабитатите 92/43 на Европейския съюз.

Природен парк "Врачански Балкан", като защитена територия, Корине място и Орнитологично важно място съгласно Закона за биологичното разнообразие (2002 г.) е потенциално място от бъдещата Национална екологична мрежа Натура 2000.

Резерват "Врачански карст"

Резерват "Врачански карст" е обявен през август 1983 г. и заема площ от 1467,6 ха. Съгласно категоризацията на Международния съюз за защита на природата (IUCN) резерватът се отнася към I категория - строг резерват. Обхваща северните, предимно скалисти склонове на Врачанската планина в района на Базовския и Стрешерския дялове. Разположен е между края на каменната кариера край село Паволче и пещерата Змеюва дупка, в подножието на Биволарски и Кърнов връх във Врачанската планина. Разделен е почти симетрично от река Лева на две части. От каменната кариера до прохода Вратцата се простира Базовският дял на резервата, а вторият - Стрешерският, се разполага от прохода Вратцата до Кърнов връх. Надморската височина варира в диапазона от 250 до 850 м.

Защитената територия е създадена да запази живописния и типичен за тези места карстов терен с разнообразни геоморфоложки об-

разувания, уникална пещерна фауна, субмедитеранска флора и много реликтни видове. Обликът на горските насаждения се определя от келявия габър, обикновения габър, мъждряна, бука, полския клен, черния бор и др.

Характерната геологична и морфологична структура на част от резервата - наличието на площи, заети от отвесни варовити и силикатни скали и сипеи, определя и сравнително широкото разпространение на хазмофитни (скалолюбиви) растителни асоциации и групировки. Тази растителност е ксерофитна, хелиофилна и предпочита варовитите скални терени. В нея са включени редица видове попадащи в категорията "рядък" и "застрашен" - нейчев зановец (*Chamaecytisus neicheffii* (Urum.) Rothm.), лобнесто изтравниче (*Asplenium lepidum* Presl.), маслиноподобно бясно дърво (*Daphne oleoides* L.), лаврово бясно дърво (*Daphne laureola* L.), алпийско плюскавиче (*Silene alpina*) и др.

Като цяло геоморфологичната характеристика на района, както и обособените растителни екосистеми, са предпоставка за развитие на богата и разнообразна фауна. Районът е богат на карстови терени, скални ниши и пещери, които благоприятстват развитието на специфична петрофилна фауна. Горските екосистеми в района са база за съществуване на видове, изцяло зависими от тези хабитати. Видовият състав на земноводните и влечугите, срещащи се на територията на резервата, не се отличава особено от общия брой видове, установени за Врачанската планина като цяло. В резервата могат да бъдат видени следните видове земноводни: зелена крастава жаба (*Bufo viridis*), горска дългокрака жаба (*Rana dalmatina*), жаба дървесница (*Hyla arborea*), жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), дъждовник (*Salamandra salamandra*), голям гребенест тритон (*Triturus cristatus*) и влечуги - медянка (*Coronella austriaca*), пепелянка (*Vipera amodytes*) и др.

Видовото богатство на представителите от клас Птици е значително, като типични за резервата са соколът скитник (*Falco peregrinus*), египетският лешояд (*Neophron percnopterus*), скалният орел (*Aquila chrysaetos*), черният щъркел (*Ciconia nigra*), обикновената ветрушка (*Falco tinnunculus*), скалната лястовица (*Ptyonoprogne rupestris*), бледият бързолет (*Apus melba*) и др.

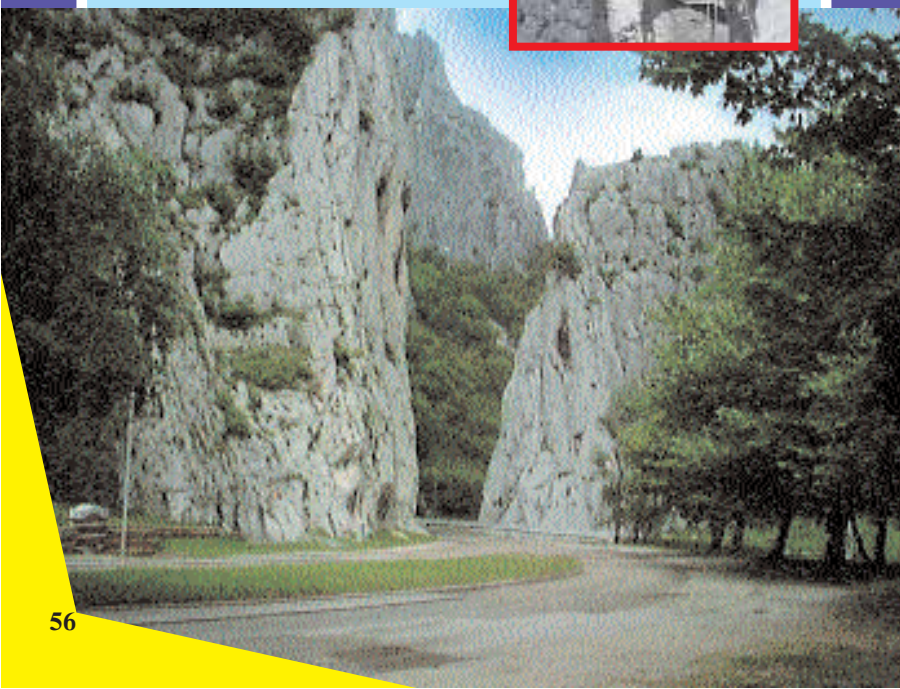
Голям интерес от гледна точка на бозайниците представляват установените в резервата прилепи: голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*) и др.

Проходът Вратцата

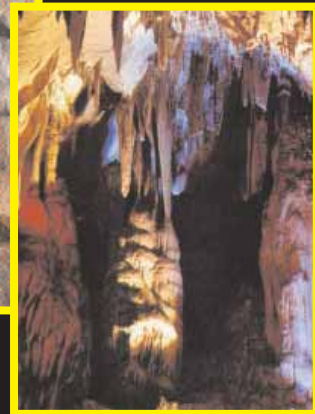
Проходът Вратцата, наричан в средновековието Вратица, е символ на град Враца и се свързва с името на града. Обявен е за природна забележителност през 1964 год. и се простира върху площ от 2 ха. През него минава шосето за пещера Леденика, едноименния туристически комплекс, хижа Пършевица и с. Згориград. Проходът е ждрело на река Лева и е рядко красив и внушителен скален масив. Отвесните скали на Вратцата са най-високите на Балканския полуостров — над 400 м. и са най-популярният алпийски обект в България. Делят се на Централна стена, Източен и Згориградски масив. По тях са трасирани над 140 алпийски маршрути с различна категория на трудност, някои от които са емблематични за българския алпинизъм — “Огледалата”, “Втори конгрес”, “Винкела”, “Кучешкия зъб” и др. Спецификата на скалния релеф и изискванията за безопасност са наложили в последните години прекипирането на туровете със съвременни клинове.

В пролома са запазени останки от средновековната крепост Вратица — X — XII век.

Пещера Леденика

Пещера Леденика се намира в Северозападния — Стрешерски дял на Врачанската планина, на 16 км от град Враца. Тя е най-посещаваната благоустроена пещера в България. Входът ѝ е разположен на 830 м надморска височина в най-ниската част на Леденишкия увал. Приема първите посетители в далечната 1961 година. Дължи името си на изключителната ледена украса — ледени сталагмити, сталактити и сталактони, образуващи се в първите две зали през зимата. Със своите многобройни образувания, фигури и драперии пещерата е една от най-красивите в страната. Най-популярната зала е Концертната зала. Ежегодно в нея се провеждат подземни пещерни концерти. През лятото на 2005 год. туристическата инфраструктура в Леденика е изцяло подновена. Пещерата е отворена цялогодишно. Обслужва се от екскурзоводи на ПП “Врачански Балкан”. В непосредствена близост се намира Посетителски център “Прилепа” и хижа Леденика.

Водопад Боров камък

Намира се югозападно от село Згориград и е с височина 63 метра. До водопада води първият етап от Врачанската екопътека. Местността носи името си от находище на черен бор, който според по-голяма част от учените-ботаници е единственото естествено находище на този вид в планината. Захранва се от изворите на река Лева, които се намират на 200 метра от горната му част. В околностите му растат вековни букови гори.

Водопад Скакля

Най-високият непостоянно течащ водопад в България — 141 м. Намира се на 1,5 км. южно от Враца, зад хълма Калето. В района му са открити останки от средновековното българско селище Патлейна. Красив през всички сезони, от горната му част се откриват прекрасни гледки към град Враца и врачанското поле. Пресечна точка на няколко туристически маршрути.

Защитена местност “Веждата”

Намира се над селата Паволче и Челопек и представлява скален венец, в основата на който преобладават подвижни варовити сипеи. Върху тях расте вида Келереров центрантус, който е български ендемит и реликт, разпространен само във “Веждата” и в местността “Бански суходол” в Пирин. Обявена е със Заповед № РД — 151/21.02.2003 г. на Министъра на околната среда и водите, с обща площ 62,6 ха. В района на защитената територия се срещат обикновен мишелов, белоопашат мишелов, скален орел, осояд, обикновена ветрушка, скална лястовица, ястребогушо коприварче, жълтоклюна гарга и други.

Природна забележителност Ритлите

Разположена е на левия бряг на р. Искър, срещу с. Люти брод. Перпендикулярно на реката се издигат четири успоредни една на друга стени, които в западна посока достигат до 200 метра. Местните жители сполучливо са ги оприличили на ритли на кола. На места западно от реката, по зъберите на огромните каменни стени личат останки от стари крепостни зидове. На север от тях е било разположено селището Коринтград, което местното население нарича Коритенград. Между двете стени на Ритлите римляните изградили военна крепост. В района на Коритенград са намерени останки от ранно-християнска трикорабна базилика — V — VI век и няколко български църкви, като най-запазена от тях е «Св. Георги» - X — XII век.

В края на XIX век преминалият през района австро-унгарски пътешественик Феликс Каниц е оставил чудесни описания и гравюри.

Защитена местност Лакатнишки скали

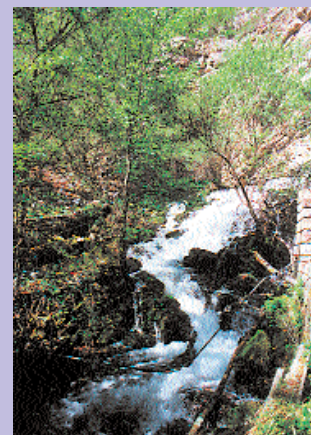
Разположени са на левия бряг на р. Искър между притоците му Оплетненска река и Пробойница. В основата им са червени пясъчници от долен триас, които правят пейзажа необикновено пъстър. Върху тях лежат мощни доломитизирани варовици, чиито пластове достигат до 300 м. срещу гара Лакатник. Тази част от скалите, включваща чудновати образувания, скални кули и венци, е и най-популярна и една от най-красивите в страната. На фона на скалите се открояват входовете на две пещери — Темната дупка и Ръжицката пещера. През 1938 год.

алпинистите от Българския алпийски клуб построяват заслона Орлово гнездо. Кацнал на Идеалния ръб, закрепен от стоманени греди и въжета, този малък заслон е познат на хиляди хора. Лакатнишките скали се наричат “люлка” на българския алпинизъм и по тях са прокарани множество съвременно екипирани турове с различна степен на трудност. Районът е пресечна точка на множество туристически маршрути.

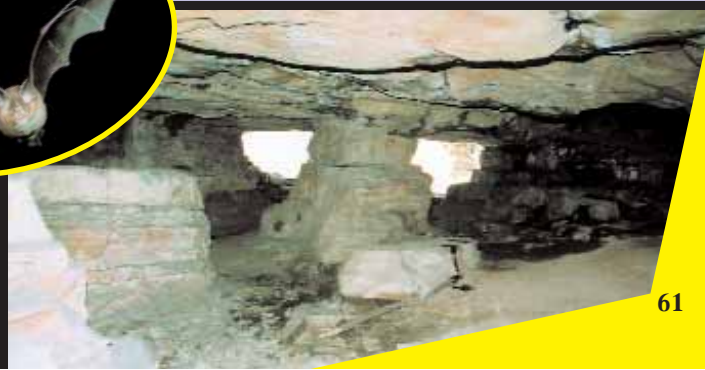
Карстов извор Житолюб

Намира се в подножието на Лакатнишките скали, под пещера Темната дупка на 8 м. от нивото на р. Искър. Изворът е един от най-големите карстови извори в страната и е рожба на две подземни реки. Губилица поемат част от водите на реките Петренска и Пробойница, които преминават през водните етажи на пещерата Темната дупка и през тесен сифон се изливат в извора в подножието на скалите. При поройни дъждове през него преминават до 1200 литра в секунда. Около извора са разположени малък ресторант и изкуствено езеро.

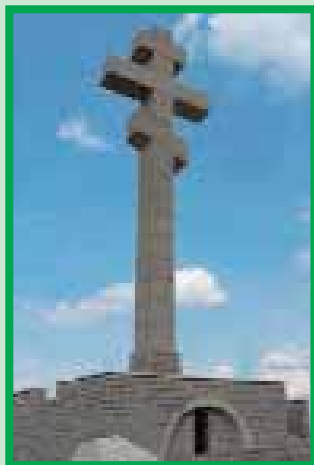
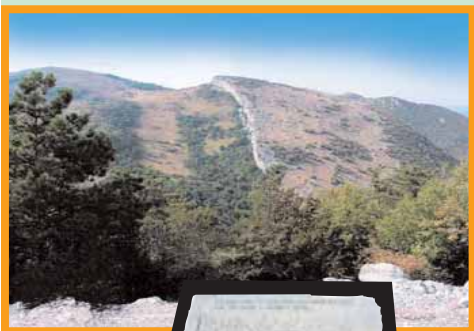
Пещера Темната дупка

Пещерата се намира в карстовия Лакатнишки район. Отворът ѝ е на 27 м. над левия бряг на р. Искър, северно от гара Лакатник. Състои се от четири етажа и две основни галерии и представлява сложен лабиринт от входове, галерии, водопади, прагове, сифони, езера и подземни реки. Цялата система е с обща дължина от около 4500 м., което я нарежда на първо място по дължина сред старопланинските пещери. Проучванията на галериите продължават, като се предполага, че общата им дължина надхвърля 7000 м. Тя не е богата на пещерни образувания, но е забележителна с пещерната си фауна и в това отношение е една от най-добре проучените. В пещерата са открити около 60 вида пещерни организми (светломразец, пещерен червей, мамарци, мокрица бурешия и др.) В Темната дупка през 20-те и 30-те години на миналия век правят първите си стъпки биоспелеологията и пещерното екскурзоводство у нас. Като част от пещерата се разглежда и пещера Зиданка, чийто вход се намира непосредствено вляво пред входа.

Връх Околчица

Издига се югозападно от шосето Враца - Мездра над с. Паволче. На това място по повод 50-годишнината от подвига на Ботевата чета е поставен маркировъчен знак — осмоконечен кръст — символ на българските опълченци. Десет години по-късно през 1936 год. Ботевият комитет във Враца предприема строителството на паметник по проект на арх. П. Дограмаджиев и инж. Н. Новоселски. Мястото на паметника е избрано като : «... място видно, достъпно и близко до последното сражение...». Паметникът представлява 36-метров осмоконечен каменен кръст и се издига и днес. В подножието на върха се провеждат традиционните тържества на 2-ри юни.

Местност Йолковица

Разположена е на 2 км. югозападно от вр. Околчица. Падината е заобиколена от върховете Камарата, Купена и Дългия забер. На югоизточния склон на Камарата се намира лобното място на Христо Ботев. То е посочено от Никола Обретенов, единственият непосредствен свидетел, оставил сведения за гибелта на войводата. На мястото е поставен неголям каменен къс, на който са издълбани стиховете на Е. Багряна: «... сбъдна се пророчеството твое - жив си ти ...».

Местност Рашов дол

Намира се на левия бряг на р. Искър до скалния феномен «Ритлите», срещу село Люти брод. Местността се свързва с

последното организирано сражение на част от Ботевата чета след смъртта на войводата. В горната част на стръмна поляна е запазена автентичната кошара, край която се е водило сражението. До нея е изграден малък

параクリс, а малко по-надолу е поставена мемориална плоча. В Рашов дол всяка година на 3 юни се провеждат тържества и възстановка на сражението от жителите на с. Люти брод.

Местност Избата

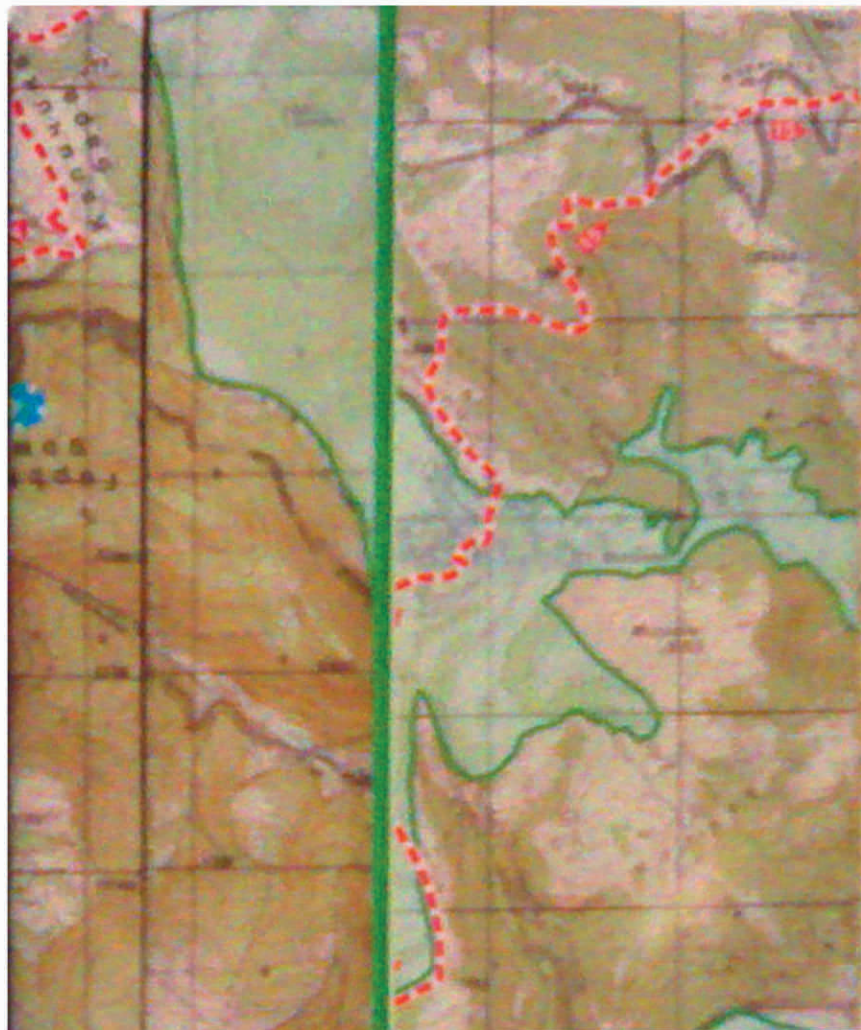
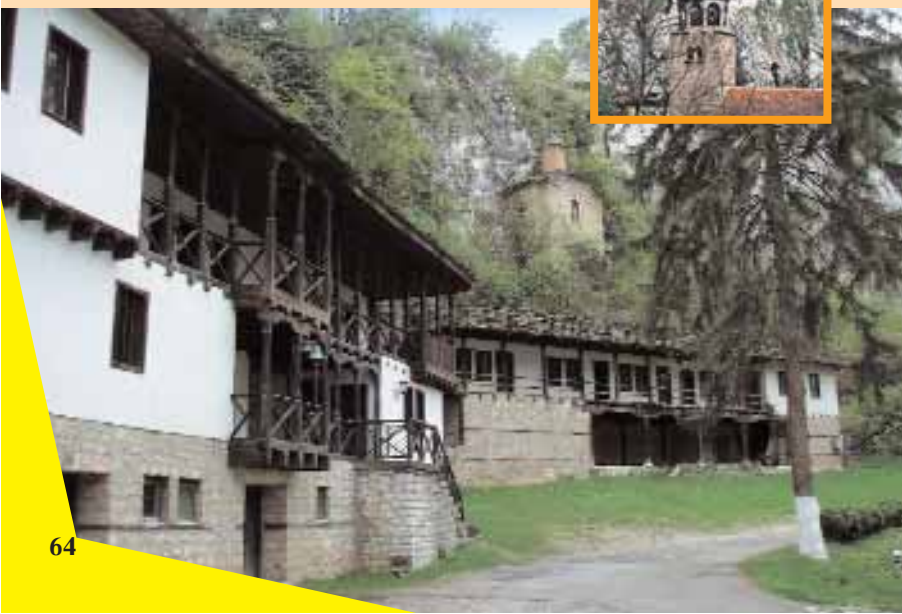
Намира се недалеч от лобното място на Христо Ботев и хижа Околчица. През Избата на 20 май (1 юни) 1876 год. е преминала четата на войводата, водейки сражение с турците. Родолюбиви българи от град Ай-

тос в знак на преклонение пред делото на четата са изградили каменна чешма. Преобладават открити пространства с ливадно-пасищна растителност. В местността се разполага последният бивак на традиционният поход «Козлодуй — Околчица». Началото на похода е през 1947 год. от дванадесет Ботеви поклонници-туристи, които преминават по пътя на Ботевата чета и поставят началото на най-родолюбивата проява на българското туристическо движение.

Черепишкият манастир

Черепишкият манастир "Успение Богородично" датира от Второто Българско царство - построен е по времето на управление на цар Иван Шишман (1371-1393 г.), за което говори документ, съхраняван в Софийския църковен исторически и археологически музей. В периода на османското владичество Светата обител е многократно разрушавана и опожарявана. В края на 16-ти век е реконструирана от св. Пимен Софийски. В годините на националното Възраждане манастирът се превръща в просветно средище. Създадено е килийно училище, писани са и преписвани книги, жития и евангелия. Оттогава датират реликви като Черепишкото евангелие, подвързано през 1512 г. със златни корици и украсено с библейски сцени, както и евангелието на монах Данаил и създадената от Якоб книга на апостолите. През 1797 г. в "Успение Богородично" намира убежище св. Софроний Врачански.

Силно впечатление правят многото и живописни постройки на светлата обител, повечето от които са построени към 1836 година от игумен Йосиф. Сред тях се откроява църквата "Св. Георги", която въпреки многобройните преустройства е запазила първоначалният си вид от 1612 година. и част от стенописите си (19-ти век, дело на поп Йоаникий), както и костницата, "увиснала" от стръмна скала върху една от сградите. Сред забележителностите на вътрешната му украса е иконостас с изящна дърворезба и плащеница, извезана през 1844 година. Черепишкият манастир е обявен за паметник на културата от национално значение.

Община
ВРАЦА

ПРИРОДЕН ПАРК
ВРАЦАНСКИ
БАЛКАН

4 х. ПЪРШЕВИЦА
БРАЧЕНСКИ БАНКА

